

Γλώσσα Δ' Δημοτικού

Πετώντας με τις λέξεις

Τετράδιο Εργασιών

ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Κλεοπάτρα Διακογιώργη , <i>Λέκτορας του Πανεπιστημίου Πατρών</i> Θεόδωρος Μπαρής , <i>Εκπαιδευτικός</i> Χαράλαμπος Στεργιόπουλος , <i>Εκπαιδευτικός</i> Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν , <i>Εκπαιδευτικός</i>
ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Γεωργία Κατσιμαλή , <i>Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Κρήτης</i> Όλγα Μούσιου-Μυλωνά , <i>Σχολική Σύμβουλος</i> Ιωάννης Ντελής-Σμυρίλιος , <i>Εκπαιδευτικός</i>
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ	Καλλιόπη Σηφακάκη , <i>Ζωγράφος - Σκιτσογράφος</i>
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Χριστίνα-Χρυσούλα Δελή , <i>Φιλολόγος</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Πέτρος Μπερερής , <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i> Χρήστος Παπαρίζος , <i>Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ	Ειρήνη Χολέβα-Φιλιππούλου , <i>Σχολική Σύμβουλος</i>
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Οικονόμου
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΜΑΚΕΤΑΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ ΒΑΣΕΙ ΥΠΟΔΕΙΞΕΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ,
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ:
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ / Ι.Τ.Υ.Ε. «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Κλεοπάτρα Διακογιώργη Θεόδωρος Μπαρής
Χαράλαμπος Στεργιόπουλος Ερμιόνη Τσιλιγκιριάν

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ: ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.

Γλώσσα Δ' Δημοτικού
Πετώντας με τις λέξεις
Τετράδιο Εργασιών
ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

Περίεχόμενα

1 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ένα ακόμα σκαλί	7
2 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ρώτα το νερό... τι τρέχει	21
4 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Εμένα με νοιάζει...	34
5 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ασφαλώς... κυκλοφορώ	47
6 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Ιστορίες παιδιών	57
7 ΕΝΟΤΗΤΑ	
Η ελιά	67

1

Ενότητα

Ένα ακόμα σκαλί

Ποιος είναι ποιος;

Ας ξεκινήσουμε τη νέα σχολική χρονιά με ένα παιχνίδι. Ένα παιχνίδι που θα σας κάνει να γνωρίσετε τους καινούριους συμμαθητές σας. Ένα παιχνίδι που θα σας κάνει, όσους γνωρίζετε ήδη, να τους γνωρίσετε καλύτερα. Στο παιχνίδι αυτό θα παίξει όλη η τάξη, μαζί και ο δάσκαλός σας.

Πάρτε ο καθένας από εσάς ένα φύλλο χαρτιού και προσπαθήστε να γράψετε όσο περισσότερα μπορείτε για τον εαυτό σας (για την εξωτερική σας εμφάνιση, για τον χαρακτήρα σας, για το αγαπημένο σας παιχνίδι, για την αγαπημένη σας δραστηριότητα, για τον αγαπημένο σας ήρωα, για την αγαπημένη σας ομάδα κ.ά.). Το μόνο που... δε θα γράψετε είναι τ' όνομά σας.

Ύστερα, τυλίξτε το φύλλο σας καλά και βάλτε το σ' ένα κουτί που έχει ετοιμάσει ο δάσκαλός σας. Ο δάσκαλος θα ανακατέψει τα φύλλα και ένας ένας θα σηκώνεστε, θα διαλέγετε ένα στην τύχη και θα το διαβάζετε δυνατά για να το ακούσει όλη η τάξη. Και τώρα όλοι σας προσπαθήστε να μαντέψετε. Ποιος είναι αυτός που κρύβεται σ' αυτά που διαβάσατε;

Προσέξτε όμως! Μην βιαστείτε να απαντήσετε. Μπορεί να είναι και ο δάσκαλός σας.

Ο Σεπτέμβρης

1 Βάλτε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις του ποιήματος:
αγόρι, χνάρια, φύλλα, συμμαθητές, βιβλία, αφρό, πανωφόρι, σχολείο, φίλος, σύννεφα, βροχή, παιδάκια.

.....

.....

.....

.....

2 Ιανουάριος ή Γενάρης..., Σεπτέμβριος ή Σεπτέμβρης...
Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και με τα δύο ονόματα των μηνών και ανακαλύψτε ποιος μήνας έχει μόνο ένα όνομα.

Ιανουάριος ή Γενάρης		
		Σεπτέμβριος ή Σεπτέμβρης

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

3

Η σειρά σας τώρα να γίνετε «ποιητές» και να γράψετε, στο τετράδιό σας, ένα μικρό ποίημα για τον Αύγουστο, τον αγαπημένο μήνα των καλοκαιρινών σας διακοπών.

Τα ζευγάρια των λέξεων θα σας βοηθήσουν να γράψετε με ομοιοκαταληξία!

Φτιάξτε, αν θέλετε, και ένα δικό σας ζευγάρι λέξεων.

- ▶ Διαλέξτε έναν τίτλο για το ποίημά σας.
- ▶ Βρείτε μια πρωτότυπη, διασκεδαστική ιδέα.
- ▶ Κάθε στροφή να έχει δύο στίχους
  - ▶ **π.χ.** Είν' στο χάρτη απάνω η Ελλάδα
θάλασσα, ουρανός, λιακάδα. (Ρένα Καρθαίου)
- ▶ Χρησιμοποιήστε, όπου μπορείτε, εικόνες και ήχους.
- ▶ Διαβάστε το πολλές φορές και προσέξτε να ακούγεται ευχάριστα.

Καλή επιτυχία!

γλάρος
φάρος

χίλια
κοχύλια

καλοκαίρι
αστέρι

αμμουδιά
παιδιά

Αναμνήσεις του καλοκαιριού

1

Πώς βρίσκετε την ιδέα να φτιάξετε ένα άλμπουμ με τις καλοκαιρινές σας αναμνήσεις; Γράψτε μια δική σας αξέχαστη ανάμνηση στην επόμενη κίτρινη σελίδα προσέχοντας τις οδηγίες που σας δίνει η Ραλλού.

Για να διηγηθείτε ένα γεγονός που ζήσατε, προσπαθήστε να το διηγηθείτε με όλες τις λεπτομέρειες.

Δεν είστε ένας απλός θεατής, **αλλά ο πρωταγωνιστής** της ιστορίας σας.

1. Πότε και πού συνέβησαν αυτά που διηγούμαι;

5. Τι έγινε μετά;
Τι έγινε στο τέλος;

2. Ποια πρόσωπα εμφανίζονται στην ιστορία μου;

3. Τι έγινε στην αρχή;

4. Πώς έγινε; Γιατί έγινε;

6. Ποιες ήταν οι σκέψεις και ποια ήταν τα συναισθήματά σας;

Όταν διηγούμαστε κάτι, χρησιμοποιούμε συνήθως ρήματα σε χρόνο παρατατικό και αόριστο. Χρησιμοποιούμε επίσης λέξεις, εκφράσεις και προτάσεις που φανερώνουν χρόνο (π.χ. μια μέρα, μετά, ύστερα, νωρίτερα, το πρωί, όταν πήγαμε..., την Κυριακή, μόλις φτάσαμε...).

Ένα ακόμα σκαλί

- Να κάνετε τώρα τις διορθώσεις στο περιθώριο, όπως έκανε ο Φώτης.

<p><u>Φέτος</u> ο παππούς μου έμαθε να ψαρεύω με καλάμι. Τελικά, το ψάρεμα δεν είναι τόσο εύκολο όσο νομίζεται. Πρέπει να ψαρεύεις το φάθινο καπέλο σου, να βάλεις ~~και~~ δολιχάματα + και να περιμένεις με τις ώρες. Γιατί το ψάρεμα θέλει υπομονή. και μπορεί να μην πιάσεις και κανένα ψάρι. Όταν όμως αρχίζεις να χεμίζεις το καλάθι σου με ψάρια η χαρά σου είναι απερίγραπτη. Έμαθα να ξεχωρίζω τα ψάρια από <u>το</u> τρόπο που ~~τσιμπάσουν~~ πριν καν τα τραβήσουμε ~~έτσι~~.</p>	<p>Π αλλαγή παραγράφου</p> <p>Ο εσείς νομίζετε Σ κόμμα + στην πετονιά</p> <p>Π αλλαγή παραγράφου Ο τον τρόπο Γ τσιμπάουσιν</p>
--	--

Γ Προσέχω τη γραμματική.

Σ Προσέχω τα σημεία στίξης.

Ο Προσέχω την ορθογραφία.

+ Συμπληρώνω κάτι που λείπει.

Π Αλλάζω παράγραφο.

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

- ▶ Ξαναδιαβάστε το γραπτό σας και προσπαθήστε, με τη βοήθεια του παρακάτω πίνακα, να το βελτιώσετε.

Αξιολογώ το γραπτό μου

1. Ακολούθησα τις οδηγίες της Ραλλούς;
2. Τι μου άρεσε περισσότερο από όσα έγραψα και τι νομίζω ότι θα μπορούσα να γράψω καλύτερα;
3. Πιστεύω ότι όσα έγραψα και ο τρόπος που τα έγραψα θα κάνουν τους άλλους να θέλουν να τα διαβάσουν;
4. Χώρισα το γραπτό μου σε παραγράφους;
5. Χρησιμοποίησα τα κατάλληλα σημεία στίξης;
6. Μήπως χρησιμοποίησα πολλές φορές τις ίδιες λέξεις;
7. Σημείωσα τις λέξεις για τις οποίες δεν είμαι σίγουρος/-η πώς γράφονται;
8. Συμβουλευτήκα το λεξικό μου για την ορθογραφία των λέξεων;

- ▶ Τώρα ξαναγράψτε το με προσοχή σ' ένα φύλλο χαρτιού. Διαλέξτε μια φωτογραφία από τις διακοπές σας και η σελίδα σας στο άλμπουμ είναι έτοιμη.

2

Ο Φώτης έδειξε στους συμμαθητές του τις φωτογραφίες των φίλων που έκανε στις καλοκαιρινές του διακοπές.

Σοφία

Πέτρος

Τζον

Μυρτώ

❁ Παρατηρήστε τις εικόνες και γράψτε **ποιος** φίλος του Φώτη έχει:

- ▶ καστανά μάτια και καστανά μαλλιά
- ▶ καστανά μάτια και σγουρά κόκκινα μαλλιά
- ▶ ξανθά μαλλιά και καστανά μάτια
- ▶ ξανθά μαλλιά και μπλε μάτια

Ο Πέτρος έχει .....

.....

.....

.....

❁ Βρείτε τώρα και γράψτε **ποια** παιδιά έχουν:

- ▶ καστανά μάτια
- .....
- ▶ ξανθά μαλλιά
- .....

Ένα ακόμα σκαλί

1

Η ακροστιχίδα της Τετάρτης τάξης

Συμπληρώστε την ακροστιχίδα με φράσεις που έχουν σχέση με την καινούρια σας τάξη.

Τώρα που πηγαίνω στην Τετάρτη τάξη, νιώθω πολύ χαρούμενος!

Ε.....

Τ.....

Α.....

Ρ.....

Τ.....

Η.....

Τ.....

Α.....

Ξ.....

Η.....

2

Το καινούριο σχολείο

Τα πολύ μικρά παιδιά, του νηπιαγωγείου, ήτανε γύρω απ' τις κούνιες, τις τσουλήθρες, το μύλο που γυρνούσε φορτωμένος. Η φωνή τους αντηκούσε χαρούμενα. Είχανε νοσταλγήσει τα παιχνίδια του σχολείου και τα ξανάβρισκαν με μια λαχτάρα, που ρόδιζε τα μάγουλά τους. Στη μέση της αυλής ορθωνόταν ένα μεγάλο πεύκο. Στη σκιά του, πολλοί μαθητές, άλλοι όρθιοι, άλλοι καθισμένοι στους δυο ξύλινους πάγκους, συζητούσαν ζωηρά. Πρώτη μέρα του Οκτώβρη κι έκανε ζέστη πολλή, λες και δεν έκανε καρδιά στο καλοκαίρι να φύγει, ν' αρχίσει το φθινόπωρο.

Ζωρζ Σαρή, *Το ψέμα*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2000

Υπογραμμίστε στο κείμενο 4 ουσιαστικά με μολύβι, 4 ρήματα με κόκκινο στίλο, 4 επίθετα με πράσινο στίλο και 4 άρθρα με μπλε στίλο και γράψτε τα παρακάτω.

Ουσιαστικά: .....

Ρήματα: .....

Επίθετα: .....

Άρθρα: .....

1

ΕΝΟΤΗΤΑ

3

«Ο επιστάτης είπε στα μικρότερα παιδιά να **κάνουν υπομονή**». Συχνά χρησιμοποιούμε εκφράσεις με το ρήμα «κάνω», όπως την έκφραση «κάνω υπομονή».

- ▶ Χρησιμοποιώντας εκφράσεις με το ρήμα «κάνω», βρείτε τι σκέφτεται η Ραλλού.
- ▶ Διαβάστε τις παρακάτω φράσεις με το ρήμα *κάνω* και συζητήστε για τη σημασία τους. Ξαναγράψτε τις προτάσεις αντικαθιστώντας τις φράσεις με τα πλάγια γράμματα με τα κατάλληλα ρήματα.

❁ Στο διάλειμμα τα παιδιά *έκαναν σχέδια* για την ημερήσια εκδρομή τους.

.....

❁ Πολύ συχνά *κάνω όνειρα* για τις καλοκαιρινές μας διακοπές.

.....

❁ Ο Σπίθας, το σκυλάκι μου, *κάνει χαρές* όταν με βλέπει να γυρίζω από το σχολείο.

.....

❁ Ο τροχονόμος *έκανε έλεγχο* στο σχολικό λεωφορείο.

.....

❁ Το Σάββατο, πριν ανοίξουν τα σχολεία, πήγαμε στην αγορά για να *κάνουμε ψώνια*.

.....

Ξημερώνει μια νέα μέρα. Ώρα για σχολείο...

- 1** Συμπληρώστε τα ρήματα και στους τρεις χρόνους, στο ίδιο πρόσωπο και στον ίδιο αριθμό.

Ενεστώτας	Παρατατικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας
διαβάζει		
	τρέχαμε	
		θα λύνετε
	συμπλήρωνες	
ανοίγουν		
		θα ζωγραφίζω

- 2** Νέο σχολικό έτος!

Μεθαύριο ανοίγουν τα σχολεία και τα παιδικά δωμάτια έχουν μετατραπεί σε χαρτοπωλεία. Δέκα τετράδια. Άλλα με μονές ρίγες, άλλα με διπλές, άλλα με τετραγωνάκια, άλλα μουσικής. Φάκελοι πλαστικοί διαφανείς. Φάκελοι χάρτινοι αδιαφανείς. Ντοσιέ με λάστιχα. Ντοσιέ χωρίς λάστιχα. Κόλλες λευκές. Κόλλες πολύχρωμες. Στιλό τεσσάρων χρωμάτων. Σετ με όργανα Γεωμετρίας. Ξυλομπογιές. Κηρομπογιές. Μαρκαδόροι. Τα βλέπω και θαυμάζω. Τα βλέπω και θυμάμαι... Απλά που ήταν τα πράγματα τότε! Πέντε πράγματα μας αγόραζαν: τετράδια, ένα πρόχειρο, μια κασετίνα, άντε και μια καινούρια σάκα αν η προηγούμενη είχε χαλάσει...

Έλενα Ακριτά, εφημερίδα *Τα Νέα*, 09/09/2000 (διασκευή)

Του Σπύρου Ορνεράκη

- ▶ Για ποιο λόγο έγραψε αυτό το άρθρο η δημοσιογράφος; Σχολιάστε το σκίτσο που συνοδεύει το άρθρο.
- ▶ Ρίξτε μια ματιά κι εσείς στην τσάντα σας και συζητήστε στην τάξη πόσα από τα πράγματα που έχετε φέρει μαζί σας χρησιμοποιήσατε σήμερα.

Αστραδενή

1

Μοιάζει το σχολείο σας με το σχολείο της Αστραδενής στη Σύμη;

- ▶ Σημειώστε στα τουβλάκια όσες πληροφορίες υπάρχουν στο κείμενο και περιγράψουν το σχολείο της Αστραδενής.

Πού βρίσκεται;

Πώς είναι εξωτερικά; Είναι παλιό ή καινούριο;

Ποιο είναι το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της εμφάνισής του;

Με τι υλικά είναι κατασκευασμένο;

Πώς είναι ο εξωτερικός χώρος του σχολείου;

- ▶ Περιγράψτε τώρα το δικό σας σχολείο στο τετράδιό σας, με τη βοήθεια των παρακάτω ερωτήσεων:

- ◆ Ποιο είναι το όνομά του; Πού βρίσκεται; Πότε χτίστηκε; Ποια είναι η ιστορία του;
- ◆ Πώς είναι απ' έξω και πώς είναι από μέσα (από τι υλικά είναι κατασκευασμένο, είναι παλιό ή καινούριο, ποιο είναι το πιο εντυπωσιακό στοιχείο της εξωτερικής του εμφάνισης, πόσοι και ποιοι είναι οι εσωτερικοί του χώροι);
- ◆ Πώς νιώθετε όταν βρίσκεστε στο σχολείο σας και ποιες αναμνήσεις σας συνδέουν με αυτό;

Για να κάνετε την περιγραφή σας πιο ζωντανή, χρησιμοποιήστε ρήματα σε χρόνο ενεστώτα και όσο περισσότερα επίθετα μπορείτε!

2

Η Αστραδενή, πριν μετακομίσει στην Αθήνα, έμενε στη Σύμη. Η Σύμη είναι ένα νησί που βρίσκεται στα Δωδεκάνησα, στο Αιγαίο Πέλαγος. Μια ματιά στον χάρτη της Ελλάδας θα σας βοηθήσει να το βρείτε. Συζητήστε στην τάξη με ποιους διαφορετικούς τρόπους μπορείτε να πάτε εκεί από την περιοχή σας.